

Nulltolerants – väljakutse õiguskaitseasutustele

LL.M Norman Aas, riigiprokurör

Nulltolerantsi rakendamiseks vajalikud muudatused õiguskaitseasutustes

- **Hea ülevaade lokaalsest kuritegevusest ja selle põhjustest.** Aastast 1994 suurenes NYPD-s oluliselt arvutite kasutamine, juhtkond hakkas rangelt nõudma info vahetamist ja kasutamist. Tarvitusele võeti tarkvara, mis analüüsis tendentse kuritegevuse struktuuris ja dünaamikas nõ *online* 'is.
- **Politsei peab olema efektiivne.** Iga taseme politseinik peab seadma oma tegevuse eesmärgiks kuritegevuse vähendamise. Tõsiste korrupsiooniprobleemide tõttu olid varasemad NYPD juhtkonnad püüelnud politsei tsentraliseerimise poole, et kohalike politseiülemate võim oleks võimalikult väike. Seda süsteemi muudeti, tehes just kohalikud politseiülemad vastutavaks kuritegevuse vastase võitluse eest oma tööpiirkonnas.
- New Yorgi politsei personalis tehti suurpuhastus, jättes ametisse vaid need, kelle tööd saatis edu. Samuti suurendati nelja aasta jooksul politsei koosseisu 27.8 %.
- **Õiguskaitseasutused peavad olema piisavalt finantseeritud.** Aastatel 1992–1998 NYPD eelarve kahekordistus. Kinnipidamiskulud arestimajades suurenesid viiekordseks (180 miljonit dollarilt 800-le).
- Teatud osa teadlasi näebki nulltolerantsi „eduloo” taga New Yorgis suure osana seda, et W. Bratton suutis allakäinud, alafinantseeritud ja korruptiivsest politseiaparaadist teha lühikese ajaga distsiplineeritud, korrupsioonivaba ja kõrgelt motiveeritud organisatsiooni.

Ohud, mida tuleb nulltolerantsi rakendamisega vältida

- **Politseivägivald.** Nulltolerantsus annab politseile ettekäände kasutada põhjendamatu vägivalda kahtlustatavate vastu, samuti õigustamatult tülitada inimesi avalikes kohtades, pärides aru, mida nad seal teevad. Politseivägivalda peale esitatud kaebuste arv suurenes juba W. Brattoni esimese ametisoleku aastaga 41 %. Politseinike tapetud inimeste arv kahekordistus kahe aastaga. Makstud kahjutasude summa suurenes juba Brattoni esimese ametiaastaga kaks korda (13 milj. dollarilt 26-le). Aastal 2002 nõustus New Yorgi linn kohtuvälise kokkuleppe raames maksma 50 miljonit dollarit ligi 70 000 inimesele, keda oli nulltolerantsuse poliitika raames ebaseaduslikult alasti võttes läbi otsitud.
- **Ülekoormus teatud kriminaaljustiitsüsteemi osas.** Kuna paralleelselt ei suurendatud kohtusüsteemi eelarvet, tekkis New Yorgi kohtutes nulltolerantsi rakendamise tagajärjel tohutu ülekoormus.
- **Kuritegevus siire.** Soomes Tampere politsei poolt aastatel 1999–2000 läbiviidud nulltolerantsusel põhineva tänavavalveeksperimenti negatiivse küljena toodi välja, et kesklinnast peletatud huligaanid põhjustasid probleeme seni rahulikes linnaosades, sh. lasteaedade ja koolide territooriumidel, mänguväljakutel ja randades. Kui kodanike küsitlemisel selgus, et kesklinn muutus rahulikumaks, siis äärelinnades inimeste kindlustunne nõrgenes.